

РЕФЕРЕНДУМ НА ЛОКАЛНО НОВО: РЕАЛНОСТ ИЛИ ФИКЦИЈА?

Бриф бр.1

Институт за стратешки истражувања и едукација

www.isie.org.mk

Јануари 2019

Во овој бриф

ги претставуваме клучните препораки кои произлегоа од проектот, а се однесуваат на подобрувањето на остварувањето на правата на граѓаните за референдум на локално ниво. Студијата е достапна на македонски и албански јазик на нашите сајтови www.referendum.mk и www.isie.org.mk.

Наша цел:

Јакнење на капацитетите на граѓанските организации за остварување на правата на граѓаните за референдум на локално ниво во скопскиот илански регион.

За проектот

„Јакнење на капацитетите на граѓанските организации за остварување на правата на граѓаните за референдум на локално ниво“ претставува 12-месечен проект на Институтот за стратешки истражувања и едукација (ИСИЕ) од Скопје кој ќе биде имплементиран во периодот од март 2018 до февруари 2019 година.

Проектот е насочен кон зголемување на свеста за можностите за непосредното учество на граѓаните во донесувањето на одлуките, преку нивно изјаснување на референдум. Потребно е да бидат зајакнати капацитетите на граѓанските организации со цел тие да може да се јават како иницијатори за спроведување на референдум и да обезбедат соодветна мобилизација на граѓаните. Проектот е фокусиран кон засилување на капацитетите на целните групи преку обуки, симулации, тркалезна маса и создавање на документ за креирање на политики, но и подобрување на информираноста на граѓаните и достапните информации преку веб-сајт, кампања на социјалните мрежи и стории во медиумите.

Директни корисници на проектот се: 1) локалните граѓански организации во Скопскиот плански регион; 2) граѓанските неформални групи и јадра; 3) граѓанските индивидуални активисти; 4) претставниците на општините; и 5) локалните медиуми. Партнери при спроведувањето на проектот се општините Арачиново, Бутел и Гази Баба.

ПРЕПОРАКИ

- ⇒ Во однос на **цензусот за референдум**, потребно е или да се измени правната рамка во насока на намалување на цензусот на излезност (кај задолжителниот референдум) или пак да се бара на прашањето 50% +1 од оние кои гласале да гласаат за да референдумот биде успешен (кај советодавниот референдум).
- ⇒ Во контекст на **прашањето за кое може да се распише референдум**, неопходно е изворните надлежности на општините да се наведат таксативно, со цел граѓаните навремено да бидат информирани, а не да се доведуваат во ситуација по спроведен референдум, предизвикани трошоци и експлицитно демонстрирана волја на граѓаните Уставниот суд да оцени дека за тоа прашање воопшто не требало да се спроведува референдум на локално ниво.
- ⇒ Во функција на **олеснување на постапката за распишување на референдум** на локално ниво треба да се разгледаат можностите за: а) ублажување на критериумите кои се однесуваат на бројот на потписи потребни за иницирање на референдум (да се намали од 20% на 10%); б) зголемување на рокот за собирање на потребните прописи, односно истиот да биде 30 дена наместо 15 дена; в) прецизирање на датумот на одржување на референдум од страна на советот не единицата на локална самоуправа во законски определен рок од моментот кога се собрани потписите од страна на граѓаните; г) да се прецизира дали одлука донесена на референдум може да се менува од страна на власта после 2 години и дали е потребно повторно спроведување на референдум.
- ⇒ **Таксативно да се наведат прашањата** за кои може да се одлучува на референдум. Ова е значајно за да не се доведуваме во ситуација одлуките донесени на успешно спроведените референдуми да не може да се спроведуваат затоа што на референдумот се одлучувало за прашање кое не е во изворна надлежност на единиците на локалната самоуправа, односно кои се работите од локално значење кои се од непосреден, заеднички и општ интерес на локалното население. Во спротивно, може постојано да се доведуваме во ситуација на блокирање на спроведување на одлуките донесени на референдум.
- ⇒ Потребно е **да се изготви подзаконски акт** од страна на Државната изборна комисија со кој на прецизен начин ќе се уреди и доразработи членот 12 од Законот за референдум и други облици на непосредно изјаснување на граѓаните (поконкретно, под кои услови и на кој начин ќе се води јавната пропаганда за референдумот, таксативно да се наведат овластените предлагачи кои можат да водат јавна пропаганда и на кој начин ќе ги обезбедат средствата за трошоците од пропагандата).
- ⇒ Да се изврши **усогласување на Законот** за референдум и други облици на непосредно изјаснување со Изборниот законик особено во делот на правната заштита на избирачкото право.
- ⇒ Неопходна е **потранспарентна постапка при давање на мислења** на градоначалник за спроведување на надлежности на територија на единица на локална самоуправа, а која е во надлежност на централните органи. (На пример, давањето на мислење по Закон за минерални суровини, чл.14).
- ⇒ Да се **афирмира активното учество на граѓаните** во остварувањето на политичкиот процес на локално ниво и да се подигне свеста за граѓаните за нивната активна улога во остварувањето на локалните задачи и решавањето на локалните проблеми, преку: информирање (за работата, плановите и намерите на претставничките органи и давање информации од јавен карактер); консултирање (учество во панели, јавни расправи, учество во советот на потрошувачи и други советодавни тела); предлагање (собирање на граѓани, петиции, јавни критики, протести, мирни собири, демонстрации и сл.) и одлучување (собирање на граѓани, граѓански иницијативи и референдум).
- ⇒ Да се **подобри соработката** со невладиниот сектор. Соработка со НВО е битна затоа што невладините организации ја поттикнуваат активноста кај граѓаните и им даваат прилика на граѓаните да го кажат своето мислење за развојот на локалната заедница. НВО ги едуцираат граѓаните и ја подигнуваат нивната свест за потребата од нивното учество во јавниот живот.

Европско движење
Република Македонија

Проектот е финансиран од Европската Унија.

Оваа публикација е подготвена со поддршка на Европската Унија. Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Институтот за стратешки истражувања и едукација – ИСИЕ од Скопје и на никој начин не може да се смета дека ги претставува ставовите на Европската Унија.